

Prvi nemški napad južno od Rima zdrobljen

Nemško poveljstvo se odločilo za obrambo Rima in odredilo kopanje strelskih jarkov ter gradnjo utrdb. London poroča, da se bo bitka za posest "večnega mesta" kmalu pričela. Stalin naznanil okupacijo Krasnogvardejska, železniškega križišča in nemške trdnjave. Rusi ubili in ujeli čez 43.000 sovražnikov v ofenzivi na leningrajski fronti. Zavezniška torpedna letala potopila šest japonskih parnikov pri Rabaulu.

S fronte južno od Rima. 27. jan.—Nemške oklopne enote, ki sestavljajo Goeringovo divizijo, so danes prvič napadle novo angloameriško črto v bližini Rima. Nemški napad je bil docela zdrobljen in sovražnik se je umaknil in pustil za seboj veliko število mrtvih in ranjenih. Američani so ujeli okrog sto Nemcev. Napad je bil izvršen zapadno od apijske ceste. Na južni fronti pri Cassinu se Nemci umikajo na sever.

Bern, Švica. 27. jan.—Nemško poveljstvo se je odločilo za obrambo Rima in odredilo je kopanje strelskih jarkov in gradnjo utrdb. London poroča, da se bo bitka za posest "večnega mesta" kmalu pričela. Stalin naznanil okupacijo Krasnogvardejska, železniškega križišča in nemške trdnjave. Rusi ubili in ujeli čez 43.000 sovražnikov v ofenzivi na leningrajski fronti. Zavezniška torpedna letala potopila šest japonskih parnikov pri Rabaulu.

Poročilo izraža bojazen, da bosta Rim in Vatikan mesto kmalu brez vode in elektrike. London. 27. jan.—Poučeni vojaški krogi trdijo, da se bo bitka med Nemci in zavezniški za posest Rima kmalu pričela. Nobena izgleda ni, da bi Nemci zapustili Rim brez boja.

Mnenje prevladuje, da bodo operacije na ozemlju med reko Garigliano in Nettuno, kjer so se izkrcale zavezniške čete, uvod v odločilno bitko za posest Rima.

Zavezniški stan v Alžiru. 27. jan.—Nemci so uprizorili prve protinaskoke na pozicije četrte zavezniške armade na obrežju na južni strani Rima. V te so zagnali oklopne in pehotne oddelke.

Ameriške čete so prekoračile reko Rapido kljub močnemu odporu s strani nemške sile in ustanovile nova mostišča v bližini Cassina in v hribih, ki obdajajo to nemško trdnjavo, pravi poročilo. To dostavlja, da se je glavni del nemške armade umaknil iz mesta, toda nacija še dominirajo strateške pozicije nad mestom.

Operacije in gibanja ameriške in britske invazijske sile na fronti južno od Rima so zavite v tajnost. Znano je le, da so enote te sile preselele zgodovinsko apijsko cesto 15 milj od obrežja in da je cassinjska cesta med Rimom in Cassinom tarča topniškega bombardiranja.

Zavezniške oklopne kolone so v akciji proti Nemcem na drugi strani Mussolinijevega kanala pri Cisterni, 12 milj stran od Nettuna. Približale so se električni železnici pri Velletri, zapadno od apijske ceste.

London. 27. jan.—Premier Stalin je sinoči naznanil, da so ruske čete okupirale Krasnogvardejska, železniško križišče in nemško trdnjavo, 30 milj južno-zapadno od Leningrada, in prodre pet milj daleč v južni smeri.

Moskva je prej naznanila, da so Rusi v ofenzivi na leningrajski fronti porazili deset nemških pehotnih divizij in ubili ter ujeli čez 43.000 sovražnikov. Rusi so v ofenzivi, ki se je pričela pred trinajstimi dnevi, razbili 158 nemških tankov in 200 tež-

Partizani reokupirali dve mesti

Cez 500 Nemcev padlo v bitki v centralni Bosni

London. 27. jan.—Peta in šesta divizija jugoslovanske osvobodilne armade, katere poveljnik je maršal Tito, sta reokupirali Mrkonigrad in Kalinovik, bosanski mesti, in presekali železnico Sarajevo-Hercegovina, do čim so se morale druge partizanske enote umakniti iz Tuzle pod pritiskom nemške sile, pravi poročilo.

Titova sila je okupirala Mrkonigrad potem, ko je vrgla nazaj nemško kolono, ki je skušala prebiti partizanske bojne črte pred Banjaluko. Ta je nato potisnila vse ozemlje, ki so ga držali Nemci in četniki.

Kalinovik je na važni nemški železniški črti, 26 milj južno od Sarajeva. Komunikacije iz glavnega stana osvobodilne armade pravi, da so partizani ubili 500 Nemcev v bitkah v centralni Bosni, ki so trajale osem dni.

Srdite bitke med partizani in Nemci se nadaljujejo na hrvaškem obrežju, na 65 milj dolgi fronti od Senja do Gračaca. Senj so zavzeli Nemci po porazu partizanov. Poročilo pravi, da so partizani porazili nemško oklopno kolono na tej fronti, razbili tri tanke, dva oklopna avtomobila in ubili 50 sovražnikov.

Rusi zavrnili ameriško ponudbo

Eden podprl poljsko ubežno vlado

Washington, D. C., 27. jan.—Moskva je sinoči zavrnila ponudbo ameriške vlade glede posredovanja med njo in poljsko ubežno vlado v Londonu v svrhu vzpostavitve diplomatskih odnosov in končanje spora zaradi bodoče meje med Rusijo in Poljsko.

Državni tajnik Cordell Hull je dejal, da je Moskva izjavila, da visoko ceni ponudbo glede posredovanja, toda je ne more sprejeti v sedanjih okoliščinah. Pogoji za posredovanje še niso dozoreli in ameriška prizadevanja za izravnavo spora ne morejo spreminiti situacije.

Uradni krogi se zavedajo resnosti političnih implikacij odklonitve ponudbe, da si pričakovani, da so sovjetska Rusija ne bo priznala nobene spremembe predvojne meje med Poljsko in sovjetsko Rusijo, če ne bo prišla na podlagi svobodne odločitve poljske ubežne vlade.

Eden je ponovil Churchillovo deklaracijo od 3. septembra 1. 1940, da Velika Britanija ne bo priznala pokrajinskih sprememb v vojnem času.

Zunanji minister je pojasnil stališče britske vlade glede spora med poljsko vlado in Rusijo na vprašanje nekega poslanca, ki je hotel vedeti, ali Churchillova deklaracija iz leta 1940 še drži.

SATELITSKUŠAJO PRETRGATI ZVEZO Z NEMČIJO

Mirovne demonstracije v Bolgariji in Rumuniji MADZARSKI KROGI RAZBURJENI

Bern, Švica. 27. januarja. —Zdaj, ko se ruske armade v ale proti Rumuniji in so prve vojaške straže oddaljene samo 50 milj od reke Dnjester, se skušajo balkanski sateliti Nemčije izmotati iz zagate in pretrgati zvezo s Hitlerjem.

Sem dospela poročila govore, da so ceste v Besarabiji in severni Bukovini natrpane z begunci, ki zapuščajo ogražene pokrajine. Švicarski list Basler Nachrichten je objavil vest iz Budimpešte, da je v teku premeščanje tovarn in strojev iz obmejnih mest v notranjost dežele.

Rumunski kmetje so se morali odločiti za beg po cestah, ker je vlada prepovedala potovanje po železnicah. Vladi so namreč zaposleni s prevažanjem vojaških čet in bojnega materiala. Medtem, ko rumunsko ljudstvo išče voditelja, da potegne deželo iz vojne, so pristajali Julija Maniuja, voditelja kmetijske stranke, v tujini apelirali nanj, naj skuša navezati stike z Moskvjo.

Na drugi strani je vlada maršala Iona Antonescuja storila korake za obrambo proti invaziji v hribih zapadne Rumunije. Njegov pronacistični režim še vzdržuje navidezno kontrolo situacije, ki pa se bo izpremenila, ko bodo rdeče armade prekoračile mejo. Mirovne demonstracije se nadaljujejo v Rumuniji in Bolgariji. Bolgari upajo, da jim bo slovenska Rusija zagotovila obstoj v povojni dobi, čeprav se je dežela postavila na stran Nemčije v sedanji vojni. Rusija in Bolgarija nista v vojni.

Madžari so v istem čolnu kot Rumunci in Bolgari, da si morejo pričakovati priznanja s strani sovjetov. Uradni krogi so razburjeni in morda bi se Ogrska umaknila iz vojne, če je ne bi Nemčija držala za vrat. List Basler Nachrichten pravi, da ogrske obmejne straže niso dovolile vstopa 1700 nemškim vojakom in hrvaškim ustašem, kateri so izolirali jugoslovanske partizane in jih odrezali od glavnih sil.

Sabotaža se širi na Danskem

London. 27. jan.—Danska radiopostaja pod nacistično kontrolo je priznala širjenje sabotaže v Copenhagnu, glavnem mestu Danske, in okolici. Sabotežji so povzročili veliko škodo v ladjedelnih. Prejane poročilo se je glasilo, da so Nemci aretirali več sabotežerjev in jih obsodili v smrt.

Revolta proti paragujski vladi zatrta

Asuncion, Paragvaj, 27. jan.—Poskus revolte proti vladi je policija zatrla. Uradno naznanilo pravi, da je bil eden revolucionar ubit v bitki s policijo in več drugih ujetih. Poskušena revolta je bila zatrta v nekaj urah.

Zbiranje nemških čet ob španski meji

London. 27. jan.—Poročila iz zanesljivih virov trdijo, da se nemške čete zbirajo v Pirenejih v bližini španske meje. Tam se nahaja morda 18 nemških vojaških divizij.

Domače vesti

Vest iz Minnesote

Ely, Minn.—Pred dnevi je po kratki bolezni umrla Frances Perko, dekleško ime Kocjan, stara 41 let in rojena tukaj. Bila je članica društva 20 SNPJ in zapuščala moža, dva sinova pri vojakih, hčer, očeta in brate ter sestre. Pokojni Anton Perko, ki je podlegel dolgi bolezni, je bil star 58 let in doma iz Šmarja pri Ljubljani. Zapuščala ženo in brata. Tudi on je bil član društva 20 SNPJ. V Section Thirty je umrla Karolina Rozman, roj. Puhek, stara 66 let in doma od Črnomlja v Beli Krajini. Zapuščala moža, dva sinova (eden v armadi) in šest hčera.

Iz Michigana

Calumet, Mich.—Nekje na južnem Pacifiku je dal življenje za Ameriko Edward Turk, star 25 let in rojen tukaj. Zapuščal mater in več bratov ter sester.

Nov grob na zapadu

Rock Springs, Wyo.—Zadnje dni je tukaj umrl Frank Pivk, star 54 let in rojen v Rovtavi pri Logatcu. V Ameriki je bil 38 let.

Iz Kansasa

Frontenac, Kans.—Dne 24. t. m. je umrla Julija Juvan, stara 78 let, članica društva 27 SNPJ. Bila je Čehinja, ki je bivala 55 let v Ameriki. Zapuščala pet sinov, tri hčere, 12 vnukov in tri pravnuke.

Francozi se ne boje invazije

Policija lovi upornike v hribih

London. 27. jan.—Dejstvo, da bi velika večina francoskega ljudstva pozdravila zavezniško invazijo Francije in ustanovitev druge fronte v zapadni Evropi, sta priznala dva govornika na radiopostajah pod nacistično kontrolo.

Marcel Deat in Philippe Henriot, minister za informacije v Lavalovi vladi, sta opozarjala ljudstvo, "da bo šlo skozi strahotno trpljenje, ko se bo zavezniška sila izkrcala v Franciji, zato ne bi smelo kazati veselja glede prihajajočih dogodkov."

Deat je dejal: "Francosko ljudstvo mora vedeti, da bo treba evakuirati na tisoče civilistov, moških, žensk in otrok, iz krajev, ki postanejo pozorišča ljutih bitk, in organizirati pomožno akcijo za nasičevanje beguncev. Izgleda, da se ljudje ne zavedajo, da bo invazija spreminila našo lepo deželo v kadeče se razvalino in krvavo kopel. Invazija pomeni obnovo bitk, anarhijo in sabotaže. Zlastno je to, ker Francozi sleherni jutro drve v urade časopisov v pričakovanju, da bodo čitali vest o zavezniški invaziji."

Doznavajo, da ima Lavalova policija za zaščito države polne roke dela z zatiranjem uporniškega gibanja. Središče odpora proti Lavalovemu režimu in nemškemu okupatorjem je v hribih province Charente v zapadni Franciji. V nedavni bitki z uporniki je bilo več policajev ubitih in ranjenih.

Akcija proti osiščnim agentom v Španiji

London. 27. jan.—Španska vlada je zagotovila Veliko Britanijo, da bo storila korake in zatrla aktivnosti osiščnih agentov v deželi. To je njen odgovor na britske pritožbe, da imajo agenti proste roke v Španiji. Britska vlada je ostro obsodila "ne nevtralnost nevtralnost" generala Franca.

Nemci poklali poljske častnike

Sovjetska komisija naznanila izid preiskave

Smolensk, Rusija. 27. jan.—Posobna sovjetska komisija, ki je preiskovala zagonezni masakre 10.000 do 12.000 poljskih častnikov in vojakov, ki so bili ustreljeni in pokopani v skupnih grobovih v Katynskem gozdu v avgustu in septembru 1. 1941, je zdaj naznanila rezultat preiskave.

Člani komisije so izjavili, da so Nemci poklali poljske častnike. Oni so vzeli seboj v gozd 17 reporterjev ameriških in angleških listov, kjer so na svoje lastne oči videli zmrznjena in gnijoča trupla žrtev nemške brutalnosti.

Hitlerjeva vlada je zadnje pomlad obdolžila Ruse masnega masakra poljskih častnikov in vojakov. Poljska ubežna vlada je ponovila obdolžitev in apelirala na mednarodni Rdeči križ za preiskavo na podlagi te obdolžitve. Apel je razkačil Moskvjo in sledil je prelom odnosov s poljsko vlado.

Nemško armado, ki je okupirala Smolensk 16. julija 1. 1941, so Rusi pognali iz mesta 25. septembra preteklega leta. Dne 16. januarja tega leta so Rusi pod nadzorstvom komisije začeli odkopavati trupla žrtev v Katynskem gozdu. Dokumenti, najdeni pri žrtvah, so ovrgli nemške trditve, da so Rusi poklali poljske častnike. Ti so bili predloženi reporterjem. Nekateri so bili datirani 20. junija 1. 1941 in to je pobilo nemško obdolžitev, da so bili Poljaki poklani 1. 1940, ko sta bila Smolensk in Katynski gozd pod rusko kontrolo.

Perzija za poglobitev kooperacije z zavezniški

Teheran, Perzija, 27. jan.—Šah Reza Pahlavi je na sestanku s poročevalci ameriške časniške agenture Associated Press izjavil, da je za poglobitev kooperacije, politične in vojaške, z zavezniški. On je poveljeval predsednika Roosevelta, ki ga je povabil, ko se je vršila konferenca med njim, Churchillom in Stalinom, naj obišče Ameriko. "Perzija ni nikdar dvomila v prijateljsko stališče zavezniškov," je dejal. "Njim se mora zahvaliti, da ni prišla pod vpliv osiščar. Napovedala je vojno Nemčiji, ne pa Italiji, ker je bila slednja že v procesu razpadanja."

Roosevelt podprl volilni načrt

Washington, D. C., 27. jan.—Predsednik Roosevelt je posegel v ostro kongresno debato z zahtevo, naj kongres sprejme zakonski načrt, čigar avtorja sta senatorja Green in Lucas, da se bodo ameriški vojaki na frontah onstran morja lahko udeležili predsedniških volitev v novembru na federalni podlagi. Predsednik je udaril po onih senatorjih in kongresnikih, ki so zavzeli stališče, da države odločijo glede volilne pravice članov ameriške oborožene sile.

Nemčija potrebuje več orožja

Bern, Švica. 27. jan.—Fritz Sauckel, nemški komisar za mobilizacijo delovne sile, je v svojem govoru v Weimaru izjavil, da Nemčija potrebuje več tankov, bojnih letal, topov in streliva za uspešne vojne operacije. On je po poročilu, ki je prišlo v Bern, priznal, da je zavezniško bombardiranje nemških mest in industrijskih središč zavrglo produkcijo bojne opreme. Sauckel je naglašal tudi potrebo večje delavske discipline.

ARGENTINA ODREDILA LOV NA OSIŠČNE AGENTE

Veliko število oseb aretiranih v navalih

AMERIKA PONOVI LA SVARILLO

Buenos Aires, Argentina. 27. jan.—Lov na osiščne špione se je začel takoj, ko je vlada predsednika Pedra P. Ramíreza naznanila prelom diplomatskih odnosov z Nemčijo in Japonijo. "Razkritje špionskega omrežja v deželi se omenja kot vzrok preloma odnosov in zavrnjenja politike nevtralnosti. Argentina je bila doslej edina ameriška država, ki je še vzdrževala odnose z osiščem."

Doznavajo se, da je mnogo oseb na visokih mestih zapletenih v špionskih aktivnostih in veliko število je že bilo aretiranih v policijskih navalih. Med temi sta Enrique P. Oses, urednik občasne naklonjenega lista Pampera, in Johann Jacob Napp. Slednji je bil aretirani na obtožbo operiranja tajne radiopostaje.

Ramírez je v svojem govoru po radiu po podpisu dekreta in deklaracije, da je Argentina pretrgala diplomatske odnose z Nemčijo in Japonijo, dejal: "Kot posledica resne situacije, nastale zaradi aktivnosti špionov, ki škodujejo deželi in ogražajo njene interese, smo se odločili za prelom diplomatskih odnosov z Nemčijo in Japonijo. Nobenih izgovorov in pojasnil ne more biti s strani onih, ki so v republiki ali v odnosu z njo, s svojimi aktivnostmi ogražali njeno neodvisnost."

Montevideo, Urugvaj. 27. jan.—Tukajšnji opazovalci opozar-

jajo na dejstvo, da preokret v Argentini in "odkritje" Ramírezove vlade, da so Hitlerjevi agenti in špioni po navodilih iz Berlina kršili nevtralnost dežele, rezultat pritiska s strani Amerike in Velike Britanije. Obe sta informirali Argentino, da nadaljnji korak, če ne pretrga odnosov z osiščem, ne zavili od nje. Ramírezova vlada se je ustrašila ekonomskih sankcij in to pojasnjuje, zakaj se je odločila za prelom odnosov z Nemčijo in Japonijo.

Washington, D. C., 27. jan.—Ameriška vlada je obvestila Argentino, da pričakuje od nje zdaj, ko je pretrgala odnose z osiščem, da bo uveljavila drastične odredbe in storila odločne korake, da zatire špionage in sabotažo osiščnih agentov. Državni tajnik Cordell Hull je ponovil svarilo, da mora Argentina dokazati pripravljenost za sodelovanje z Ameriko in latinjskimi republikami v naporih proti osišču z nadaljnjimi akcijami v interesu varnosti ameriškega kontinenta.

Voditelji italijanskih strank kritizirajo vlado

Neapel, Italija. 27. jan.—Voditelji političnih strank so ponovno udarili po vladi maršala Badoglija, ko jih je povabil, naj stopijo v vlado. Povabilo so zavrnili iz razloga, ker se kralj Viktor Emanuel noče odpovedati prestolu. Voditelji so kritizirali tudi zavezniško vojaško administracijo, ki podpira Badoglijevo vlado.

Izpraznitev norveške pokrajine odrejena

Stockholm, Švedska. 27. jan.—Dopisniki tukajšnjih listov poročajo iz Oslu, da so nemške vojaške avtoritete odredile evakuacijo prebivalcev iz pokrajine severne Norveške, kjer so v teku gradnje utrdb. Pojasnilo je, da je bila izpraznitev odrejena iz razlogov vojaške varnosti.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

Barbičev mnenje o komunistih

Cleveland, O.—Vratarič je zapisal v Prosveti 18. januarja: "Tito je komunist, pravi Molek in Barbič ga podpira." Koga Barbič podpira? Tita ali Molk ali oboje?

Tita jaz ne poznam, dasi sem bil na Hrvaškem leta 1902 in 1903. To je bilo v Osijeku ob Dravi v Slavoniji in Osredku, okraj Samobor blizu Zagreba. Lahko je bil Tito takrat star pet let ali osem. Takrat ni bilo na Hrvaškem nobenega komuniste, prav tako ni bil Jovica Brozović ali kar je že njegovo pravo ime. Če je danes, mi še ni sporočil in dokler ne izvem od njega, kaj je in kaj ni, ne bom nič trdil.

Kadar jaz govorim in pišem o komunistih, so to naši v Ameriki, ki so, kakor bi rekel pravoslavni pop: "Sada me vidite i sada me ne vidite..." Včeraj so bili, danes niso. Vratarič je bil in sedaj ni; senator Boyd v Ohiju je bil, danes pa je demokrat; Browder je bil in sedaj bo svetovalec ameriških kapitalistov, kako naj trgujejo z narodno rusko vlado. Nekdo naših gorečih je moral pred sodnika, ki ga je vprašal: Ali ste komunist? Odgovor: Ne! Še enkrat: Vprašam te, če si komunist. Ponoven odgovor: Ne! — Zatajil je svoje prepričanje in njegova organizacija ga je kaznovala z izključitvijo. To so komunisti, o katerih govorim in pišem.

Da je Tito komunist, so pisali tukajšnji listi. V Adamičevih knjigi je pa njegov življenjepis. Meni to ne zanima, niti me ne zadržuje, da bi ne pomagal, kolikor morem, k združitvi našega naroda v stari domovini. Ampak en sam človek, naj bo Tito ali kdor koli, ne bo nič dosegel. Zato imamo Sans in ga podpiramo, da deluje za to stvar. Kar se pa kralja tiče, ga ne maram, pa naj bo pikov, križev, srčen ali Peter. Če bi se briga samo za kraljice, bi pikova zadostovala.

Nekoč sem bil kandidat socialistične stranke za councilmana, uslužben sem bil pri kapitalistični družbi, torej sem lahko agitiral kot kandidat za poobčenje ulične železnice. Nisem bil izvoljen, kakor ni bil takrat noben drugi socialist. Prišli so demokratje in republikanci in spreminili kapitalistično podjetje v ljudsko napravo. Tako pride počasi po vsej Ameriki. Če ne danes, pa jutri in če ne jutri, pa čez petdeset let—bodo vse naprave podzdrževane in poobčenjene in poleg tega mnogo privatnih podjetij. Lahko bo tudi, da tedaj ne bo več enot in podpornih društev, ker bo država skrbela za bolnike in ponesrečence. Nekaterim se vse preveč mudi; — imajo revolucionarni "duh" toliko časa, dokler ni potreba resničnega boja za spremembo. Ko ta pride, jim odpo- vse bojeviti "duh".

Rad bi opozoril vse one bojevitelje, prijatelje Tita in Jožeta Stalina, kadar pišejo dopise in članke za te velezaslužene moze, naj se držijo tega mož in naj ne brejajo nas, drugih dopisnikov. Stavim, da oni, ki je pred kratkim zapisal besedo "žaljfar," še danes ne ve, kaj je "žaljfar,"

bil pa je pristaš pokojnega Napoleona, ki ga je dobri Bog poklical k sebi. On menda misli, da je vsak voditelj avtomobila "žaljfar", ker pritiska na zavoro. Vsekakor ni bil pri 17. regimentu in ne zna po "njemački" pisati, drugače bi zapisal pravilno "Schleifer", kar pomeni človeka, ki brusi razne predmete. Po naših bi rekli brusar—pa če brusi tudi pipe. Ako pa želi izvedeti, če je bil tudi ta dopisnik "Schleifer", je lahko informiran, da sem bil, in sicer "Glasschleifer". Brusil sem steklo v Zagorju ob Savi, Voltsbergu pri Gradcu, v Osijeku v Slavoniji in v Osredku na Hrvaškem; posetil sem tudi steklarne v Hrastniku, Travniku, Ribnici, na Pohorju in v Darovaru. V Ameriki pa v Pittsburghu, Glassportu, Swissvillu in Morgantownu. Izdelal sem deset velikih steklenic pri United States Glass Company v Pittsburghu za razstavo v St. Louisu. Brušenje stekla je bila obrt, kakor čevljarstva, krojaštva ali mizarstva. Vsakdo se je moral naučiti.—Frank Barbič.

S poti—II

Tako sem se v slabem razpoloženju vrnil proti Kraintownu. V St. Josephu in okolici je še nekaj Slovencev, tudi znani rojak Baloh. Prva leta, ko je prišel v trgovino, sem od njega dobival farmske produkte in doma pletene volnene nogavice. Kasneje sem ga večkrat obiskal. To pot sem našel njegovo staro prodajalno zaprto. V nji je več reči, tudi delavnica plumbirja, kateremu je sin Baloha prodal poslopje.

Zraven tega poslopja je sin napravil lično hišo, toda njega ni bilo doma, le prijazen psiček je mahal z repom. Precej stran je obširna farma rojaka Noča—tja nisem šel. Spominjam se, ko sem bil prvič pri njih. Sedel so pri večerjih in družine je bilo veliko omizje. Vprašal sem ga, koliko jih ima. Pogledal je ženo, ki je imela dojenčka v naročju in izvedel sem, da šteje družina 14 oseb. Obiskal sem ga zopet pred okrog 11 leti, toda družina se je do takrat že precej skrčila. Ta rodbina je v sorodu s pokojnim misijonarjem Pircom, ki je privabil sem svoje sorodnike. Tja sem hodil, če bi dobil kaj spominskega. Malo stran je druga farma iste imena. Tam imajo na steni umetno izrezano razpelo od pokojnega strica Pirca, toda ga hranijo za spomin. To pot jih radi slabega zdravja in vremenja nisem obiskal.

Iz St. Josepha sem se odpeljal v White Park, od tam pa k neki Gogolovi sorodnici, kjer sem dobil precej starih slovenskih knjig. Peljem se naprej proti Albanyju, od kjer je sedem milj po vozni poti do Kraintowna. Nameraval sem obiskati univerzo St. John, kjer se je izšolalo tudi več Slovencev, ki delajo po bankah in drugih takih poslih — nekateri so tudi v Clevelandu. Tudi tja sem večkrat zahajal, ker je tam grob prvaka opata Ločnikarja. V lepem kraju poleg malega jezera so razna šolska poslopja in pokopališče, kjer je

pokopan moj znanec in misijonar Simon Lampe, ki je umrl pred par leti v Red Laku, Minn. Ta mož je spisal v indijanskem jeziku (Chipeva) veliko delo. V Ameriko je prišel z Buhom ob 25-letnici njegovega svečenštva. Od takrat do smrti je bil stalno med Indijanci. Njegovega pogreba se menda ni udeležil noben Slovenec. Tega moža sem večkrat obiskal in skupaj sva šla k Indijancem, da dobim kake zgodovinske reči. Nekaj časa pred njegovo smrtjo sem ga obiskal v družbi Petra Staudoharja in žene iz Dulutha. Indijancem je v njih cerkvi povedal, da sem zopet tam in naj kaj prinesejo. Ali stari Indijanci, ki so imeli kaj zanimivega, so pomrli, mladi pa nimajo več; le nekaj malega sem dobil.

Po tistem našem obisku v Lampe prišel zdraviti se v Duluth, ker je bolehal na sladkorni bolezen, in bil gost Staudoharjeve družine. Poyabljeni smo bili tudi k njegovi 50-letnici sivečenštva, toda, ker se nam ni videla prava družba, smo opustili. Ko smo bili zadnjič pri njem, smo zapeli več slovenskih pesmi. Od njega imam razne reči.

Tako sem se pripeljal nazaj v Albany, kjer sem prenočil. Drugi dan je bilo lepo vreme in odpravil sem se v sedem milj oddaljeni Kraintown h Gogolovim. Prej sem še obiskal prijatelja Jesha (Ježa). Ko pridem tja, je bila polna hiša gostov. Mož me je z veseljem sprejel in dobro postregel. Vprašal sem ga, kaj pomeni toliko ljudi v hiši. Rekel je, da je svatba, ker se je poročila mlajša hči. Tako sem bil še na svatbi.

Naj omenim, da je bil rojak Jež velik dobrotnik nekdanjih slovenskih študentov. One čase je imel v Albanyju najboljšo gostilno z jestvinami. Sedaj živi v pokopju. Star je 85 let, toda še trdne postave. Žena mu je umrla leta 1941.

Tam je tudi moj znanec Peter Krakar, ki je prišel v Albany 11. jun. leta 1887 in tam ustanovil trgovino z mešanim blagom. Sedaj ima trgovino v najemu, sam pa živi v pokopju. Tam je tudi Matt Krakar, toda je naseljenec — poznejše dobe. Peter Krakar je imel večših trgovskih podružnic v več krajih po železnem okrožju Minnesote.

Ko je pokojni Buh prišel k njemu pred 54 leti in mu povedal, da namerava postaviti cerkvico na Elyju, mu je Peter dal sto dolarjev, kar je bil že denar v tistih časih. Cerkvico je postavil na komunijski zemlji za dobo 99 let, kar pomeni za stalno. To sem našel zapisano v Buhovem zapisniku. Okrog tiste cerkvice so se zbirali Indijanci in prvi Amerikanci v Buhovi družbi. Med Red Lakom in Elyjem je Buh postavil mnogo takih spominov. Ponekod so jih drugorodci ohranili, le njegove slovenske naslednik ne...

Iz Albanyja sem se podal peš do Kraintowna, toda imel sem smolo. Ko korakam po blatni cesti, pridem do križpoti. Tam sem zavil v napačno smer in sem hodil enajst milj namesto sedem. Zdelo se mi je, da imam do Gogolovih še štiri milje. Ustavim nekega voznika, ki ga vprašam glede poti. Povedal mi je, da sem na napačni poti, me vzel v avto in peljal pol milje, potem pa sem zopet hodil.

H Gogolovim sem prišel ves izmučen. Ko se po par dneh ne

koliko odpočijem, se pošlovim od Kraintowna. Imam še mnogo v zapisniku, ali naj to zadostuje. V teh zapiskih so na primer tudi spomini, koliko so darovali za Rajsko dolino v Californiji, kakor tudi imena rojakov, ki so šli od tukaj in od drugod v Crockett, Cal. So tudi spomini, kako so študentje pomagali revnim farmarjem in spali na senikih. Danes pa je vse na boljsem, farmarji in študentje.

Čitatelji mi naj oprostite, če se dolgočasijo s temi spomini. Sicer ne pišem kaj zgodovinskega, lahko pa pripomore k zgodovini.

Matija Pogorelec.

Je odyšano, kje stojš—

Cicero, Ill.—Nedavno je urednik Prosvete imel uvodnik, v katerem je razpravljal o rusko-poljskem sporu radi meje. Čudno se mi je videlo, ker urednik rad namigne, naj se brigamo za Ameriko. Ampak dandanes je to strašno težko, kar dobro ve tudi urednik. Brigati se samo za Ameriko sedaj, ko pošiljajo naše sinove na vse kraje sveta, je zelo težka naloga.

Torej je popolnoma naravno, da zasledujemo te boje na vseh koncih in krajih. Tudi smo veseli njih uspehov, pa naj bodo že na Pacifiku proti Japonci, v Italiji, Jugoslaviji ali na vzhodni fronti v Rusiji proti nacijem. Njih uspehi so nam v zadovoljstvo in v pričakovanje, da kmalu premagajo to črno pošast.

Danes, 21. jan. pa čitam članek Milana Medveška v njegovi koloni Od časa do časa, ki tudi razpravlja o rusko-poljskem sporu. Moram reči, da me zelo veseli, da se vendar najde en inteligent med Slovenci in čitatelji Prosvete, ki se upa tako odkrito povedati svoje mnenje o stvari, ki je precej razburila ves kapitalistični element. Ta element je na strani stare poljske vlade v Londonu.

V odgovor bratu Medvešku urednik Prosvete precej zavija, a on to zna. Pred nekaj leti je brat Molek popolnoma pravilno zapisal, in sicer nekako takole: Kako sodiš, je odvisno, kje stojš. Da, tako je. Nekateri čitatelji Prosvete stojimo na drugi strani, zato tudi drugače sodimo. Na tisti urednikov komentar bratu Medvešku ne bom odgovarjal—to prepuščam Milanu. Zna postati še zanimiva razprava.

Le to rečem, kar se slovanstva tiče, da so naši pisatelji veliko zakrivali, ker niso priporočali Slovanom en slovenski pisalni in občevalni jezik. Če bi se na primer učil ruski jezik v vseh slovenskih krajih, bi ga sčasoma sprejeli vsi Slovani. To bi bil velik kulturni napredek ne samo za vse Slovence, marveč za ves svet. Ta ideja mi ni šele danes prišla na misel, marveč že pred 30 ali 40 leti. Upam, da mi to ne bo v posmeh.

Frank Podlipec.

Svetovne politične homatije

Canton, O.—Ljudstvo Jugoslavije ima dobro reprezentacijo v inozemstvu. V Ameriki je Louis Adamič, kateremu gre največ zasluge. Na delu so tukaj tudi one jugoslovanske organizacije, ki žele ljudstvu v starem kraju svobodo. V Rusiji je skupina Jugoslovancev, ki pri ruski vladi zastopajo želje teh ljudi, ki so pograbili za puško, s katero se bodo osvobodili prvokrat v svoji zgodovini.

V senci egiptovskih piramid čaka nekdo povratka na kraljevski dvor ob plavi Donavi. Če se mu bo to posrečilo ali ne, bo o tem odločilo ljudstvo Jugoslavije—vsaj upajmo, da bo imelo to besedo po tako herojskih bojih. In ako se bo kraljica Marija drugič razjokala nad članom svoje družine, bodo za to odgovorni oni, ki se igrajo s fantom.

Yes, Balkan se ziblje kot se ni še nikdar. Sava, Drina, Morava in Vardar tečejo vsaka v svojo smer in s seboj nosijo pot in kri tega trinajststoltnskega naroda. Tam se bifeta dve frakciji: ena za to, da ostane Balkan balkanski, korumpiran in krvav, druga pa hoče rešiti Balkan in ga reformirati.

V dobi med prvo in drugo svetovno vojno smo v naših listih večkrat čitali besedi "svobodna Jugoslavija." Kako ironično se je ob teh besedah moral nasmejati oni, ki je poznal Jugoslavijo

ne samo na površju, marveč tudi v notranjosti in pri njenih končinah.

Da, ironičen je bil ta smeh, ampak je človek postal resen, ko se je vprašal, kakšna je ta "svobodna" Jugoslavija. Ali se je tisti, ki je zapisal besedo "svobodna" norčeval iz tega ljudstva, ki ni imelo nobene svobode, ali je le mislil, da je bila "svobodna" le zato, ker se je osvobodila tuje nadvlade?

Jugoslovansko ljudstvo je imelo več žandarjev in političnih trgovcev, ki so se plazili okrog kraljevega dvora, kakor pa je dovoljevala državna blaginja. Ko se je pred 14 leti pričel svetovni finančni polom, so politiki in nekateri jugoslovanski državniški pograbili naplakanke dinarja in jih odnesli v Svico, kjer so jih izmenjali v dobro švicarsko valuto.

Danes so simpatije sveta navidezno na strani onih, ki se skoraj s praznimi rokami postavijo po robu moderno oboroženemu sovražniku. Po robu se postavijo tudi proti vsi vladajoči klčki, ki jih je izkoristil in zatiral politično, gospodarsko in prosvetno.

Med Sovjetsko unijo in poljsko republiko, ki je bila republika le po imenu, je bil vno globok prepad ves čas, odkar obstaja. Pobegla poljska vlada v Londonu igra še vedno isto politično vlogo kot je igrala prvo vojno napram sovjetom in Čehoslovaki. Ta vlada hoče ostati izolirana napram svojima slovenskima sosedoma. Sedaj je izročila na milost Angliji v Ameriki, da jo rešita pred ruskim medvedom, ki pa ni medved stare šole, marveč zma modernega časa, pred katerim imata respekt tudi Anglija in Amerika.

Zapadni kapitalizem se ne upa več reševati meja slovenskega vzhoda kot je to delal v preteklosti. Vzrok za to je odločnost hrabrost ruskega naroda na bojnih poljanah. Amerika danes je magla vsem z "lend-leaseom" in veliko tudi Rusiji, za povračilo pa Rusi umirajo v trumah bojišč. To je dosti večja cena kot je svet mislil, da je Rusi zmožna dati. In ta cena je strašna.

Ruski narod si je zaslužil prednost, da rešuje meje Slovanov sam, brez posredovanja oddelež, čijih meje so daleč od slovenskih. Taka Maginotova linija malih narodov, ki bi v sredini jugovzhodni Evropi služila kapitalizmu in Vatikanu kot kakšna zagoda med Sovjetsko unijo in zapadom, je izključena. Če bi napravili to politično zagodo in ako bi se mali narodi morali ravnati po direktivah kapitalističnega zapada, bi bila tem nevarnost tretje evropske svetovne vojne.

V južni Italiji se svobodno kretajo trije predstavniki fašizma, katerim je bila zanjka skoraj zadrgnjena okrog vrata. Cena, s katero so se odkupili, bila precej velika in tudi došla Angliji in Ameriki. Ta cena so bili ostanki italijanske mornarice.

Grof Ciano, general Bonomi in nekaj drugih so pa že plačali "za domovino" v Veroni na "dučija"...

Na Daljnem vzhodu se ne pripravljajo Japonci to tudi ne do in zato se mrzlično pripravljajo na svoj poraz. Ta udar, kadar pride, bo preobrazil Orienta in tudi Tojevo vzhajajoče sonce bo spremenilo svojo smer. Tako bodo žarki vzhajajočega solca precej mrzli za japonske militariste.

Rumunski Karl, ki se selja nekje v Mehiki in ki je največ kraljevski pustolovec današnje časa, je torej pričel verovati v "demokracijo." Tako tudi jugoslovanski kralj Peter veruje v "demokracijo." Ampak ta "demokracija," v katero verujejo oba balkanska monarha, ni demokracija, marveč čaršijska. Učijo demokracijo, kakšne pripadajoč boš dobila!

Dva in dvajset milj od Donave na Angleškem in do francoske obale preko Angleškega kanala je majhna daljava. Nekaj leti je neko ameriško letalo po imenu Ederle preplavilo to ozino v nekaj več kot 30 ur. Danes pa ne upajo niti najmočnejši drednavti preko te ozine! Ampak dan se menda bliža, ko bo treba poskusiti.

(Dolje na 2. strani)

Znamenja Hitlerjevega konca

Politični, ekonomski, psihološki in drugi strokovnjaki, ki pomagajo generalnim štaboma ameriške in angleške oborožene sile s tem, da ju redno obveščajo o notranji situaciji v Nemčiji in vseh novih pojavih te situacije, so zadnje čase odkrili zanimive reči, kakor čitamo v poročilih "Inside Washington," ki jih objavlja Chicago Sun.

Primerjanje druge svetovne vojne s prvo svetovno vojno ni vselej zanesljivo in v nekaterih ozihih je naravnost absurdno, so pa stvari, ki danes prav tako veljajo, kakor so veljale pred šest in dvajsetimi leti, ki so šla prva svetovna vojna h koncu.

Na podlagi te realnosti so strokovnjaki dognali, da sta ekonomski položaj in splošno razpoloženje nemškega ljudstva danes tam, kjer sta bila v poletju 1918. Zanesljiv barometer ekonomskega položaja je blago nemških vojaških uniform. Na stotine teh uniform, ki prihajajo redno z nemškimi vojnimi ujetniki vred v roke zaveznikov, skrbno preiskujejo in jih primerjajo z onimi iz prvih let vojne.

Razlika je velikanska. Tkanina današnje nemške vojaške uniforme je najslabša cunja napram oni iz prejšnjih let; nekaj tednov je na vojaku in že razpada. To dokazuje dvojje. Prvič je zmanjkalo volne in drugih dobrih surovin in potrebno je mešanje najslabših surovin in vseh možnih nadomestkov (les, papir itd.) za izdelovanje uniform. Drugič je zmanjkalo zmognih delavcev in strojev, ki so se že davno obrabili; izdelava je zanič, najslabše zmašilo, ki si ga more človek misliti. Na tej stopnji so bile nemške vojaške uniforme ob času zadnje nemške ofenzive ob Marni leta 1918.

Drugi barometer so nemške topovske granate in drugi kovinski izdelki, ki jih Nemci rabijo na fronti. Jeklo in druge kovine so bile prva leta vojne prvotne in delo je bilo na višku spretnosti. Kaj je danes? Nemški topovi izstreljajo vedno več in več mrtvih granat, ki se ne razpočijo; jeklo in druge kovine teh izdelkov so slabše in tudi izdelava je več ko 50 odstotkov slabša. Isto je z nemškimi topovi, strojnimi, vozili itd. Pri vseh stvareh zija veliko pomanjkanje dobrih kovin, torej surovin, in veliko pomanjkanje izurjenih delavcev. Vse, kar Nemci danes rabijo na fronti, je veliko slabše izdelano—naravnost je v največji naglici skupaj zmetano.

Na tej stopnji je bila nemška bojna oprema poleti 1918—ko je vse sproti razpadalo, ko so nemški topovi izstrelili celo morje mrtvih granat. Te granate so lahko delo sabotaže, a le deloma; večinoma so posledica slabega materiala in slabega dela.

Ce je bojni material tako zanič, ko bi moral biti najboljše vrste, si lahko mislimo, kako je z današnjim blagom, ki je producirano za civiliste, kolikor je sploh proizvajano.

To so samo nekateri dokazi, na podlagi katerih se lahko zanesljivo sklepa, da je ekonomska situacija danes v Nemčiji na najnižji točki—kakor je bila sredi leta 1918, štiri mesece pred kapitulacijo Nemčije. Hitlerjev sod je prazen in danes že strga po dnu. Vsega zmanjkuje—kljub ogromnemu obsegu ozemlja, ki ga imajo danes Nemci zunaj svojih meja, kljub milijonom zaslužjenih tujih delavcev. Vse zasedene dežele in zaslužjeni milijoni ljudi so danes za Nemce toliko večje breme, kakršnega niso poznali leta 1918.

Glavna razlika med letoma 1918 in 1944 je—Gestapo. Nacijska Nemčija je tako temeljito organizirana in privezana na Hitlerja, kakor še ni bila nobena druga država (izvzemši morda današnje Rusije) v zgodovini človeštva. S to organizacijo Nemčije morajo zavezniki računati. Gestapo drži Nemce v pesteh, da ne smejo niti jokati, kadar jim ameriške in angleške bombe iz zraka rušijo domove in ubijajo svoje.

Ampak revolverji in strojne gestapovce ne morejo obeloditi raztrganih in nagih ljudi, ne morejo producirati nove bojne opreme—ne morejo nasititi lačnih. Če bo Gestapo tako uspešna, da bo držala Nemce do skrajnega hipa, bo nekega dne tudi njej zmanjkalo streliva in strojne in takrat pride tudi njen konec.—I. M.

Slab delovni program

Predsednik Roosevelt je zadnji teden naznanil, da je spór z železničarji končan in vlada je takoj vrnila zasežene železnice privatnim lastnikom. Železnice so bile zasežene proti koncu decembra, ko so železničarske unije napovedale štrajk.

Cemu je sploh prišlo do stavkovne krize na železnicah, kar je dalo povod dr. Goebbelsu v Berlinu, da je naznanil "revolucijo" v Ameriki? Prišlo je zaradi slabega programa vlade glede obravnavanja merzdnih sporov. Ta program je tako slab, da sploh ni noben program. Nekakšno znašilo je, ki deluje sproti in neprenehoma povzroča nove in nove merzdne spore v vojnih industrijah. Razumeti je treba, da ameriški delavci v ogromni večini ne grozijo s stavkami in ne zastavkajo zaradi tega, ker se ne brigajo za zmago Amerike in gladek potek produkcije vojnih potrebščin, ker so nepatriotični, temveč enostavno zato, ker ne morejo zmagovati dragine živit.

Železničarski merzdni spor je trajal leto dni, dasi bi bil lahko končan v enem mesecu, če bi vlada imela odločen program s koncentrirano odgovornostjo—namesto da se rešitve teh sporov vlečejo skozi neskončno vrsto birojev, ki prekladajo odgovornost drug drugemu na rame, končno pa pade vsa stvar na rame predsednika, ki navadno reši zadeve tako, kakor bi bile lahko rešene takoj v začetku.

Federalni delavski odbor bi lahko reševal sproti vse spore, če ne bi imel na vseh koncih vezanih rok—če bi imel prožno merilo, ki bi približno veljalo za vse enako. "Volk sit in koza cela ne more bit"—to bi lahko vedel tudi predsednik Roosevelt.—I. M.

Od leve na desno: Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers, podpredsednik Henry A. Wallace and Philip Murray, predsednik CIO.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

Ako ta poskus uspe, tedaj je usoda Nemčije zapечатena. Njen zemljevid se bo spremenil. To bo sunek, ki ga bo težko preboleti. Ampak take sunke so morali Slovani prebolevati skozi dolga stoletja od strani Nemcev. Slovani so bili tako poniževalnih sunkov naučeni, sedaj se jih bodo morali učiti pa Nemci. Videli bomo, če bodo zmogli to prenesti brez godrnjanja, kakor so jih morali prenašati Slovani.

Michael Chok.

stojanke JPO-SS in Sansa. To mora biti urejeno že za januar-seje.

Ko o vsem tem premišlujem, namignem ženi, če bi ona prevzela ta čas moje mesto v trgovini. "Le pojdi," mi pravi, "saj potrebuješ nekaj spremembe, drugače boš res še okamenel, če boš vedno dan za dnem, mesec za mesecem in to že veliko let po dolge ure med štirimi stenami v trgovini. Pojdi in se malo prezračiti in ne skrbi radi dela, kajti to bo opravljeno; vzemi si teden dni, če hočeš."

Končno se odločim in pišem Mirku Kuhlju, da pridem in naj mi rezervira sobo v hotelu za tri ali štiri dni, mogoče še več.

Prišel je 7. jan. in odpravim se na pot. Družina mi je svetovala, naj vzamem spalni voz na vlaku, da se bom malo odpohčil in naspal. Ker sam nisem imel časa, pošljam sina na postajo, da rezervira prostor v spalnem vozu. Pride domov in pravi, da za tisti večer je že vse oddano na tistem vlaku. Well, kaj sem hotel, zadovoljiti se moram s tem, kar je na razpolago. Družina je v skrbeh, da bom prišel preveč utrujen v Chicago, ampak pomoči ni. No, bom že kako ujel par ur spanja.

Ko mi je zvečer pred odhodom žena našla, kaj in koliko perila bom vzel s sabo, sem si mislil, da se me hoče iznebiti za dalj časa. Kovček je sicer majhen, toda bo že ona vse spravila motri. No, kaj hoče, pokoriti se moraš boljši polovici. Ko zvečer zaprem trgovino in pridem domov, se hitro skopljem, obrijem in opravi, družina pa v skrbeh radi mojega spanja. Svačinja, sestra moje žene mrs. Zure mi pravi, da dvomi, da ne bi mogel dobiti postelje v spalnem vozu. Pokličem na postajo, če je še kaj na razpolago, na tem in tem vlaku. Dobi odgovor, da je še ena postelja na razpolago v gornjem "štuku," toda takoj moram priti na postajo in vzeti vozni listek, drugače ne garantirajo. Ženske so insistirale, da moram vzeti spalni voz, da ne bom v Chicago prišel preveč zaspal, ali treba je hiteti, ker ob 9:30 moram biti na postaji. Hitro se opravi in sinko me odpelje na postajo.

Ko prideva tja, takoj k blagajni, jaz k enemu oknu, sin pa k drugemu, da vnovič vozni listek za navadni voz. Ko me vpraša dekle, če hočem posteljo spodaj, sem se začudil. "No, vidiš," pravim sinu, "tebi so pa rekli, da je že vse razprodano. Sedaj se bom pa peljal v Pullmanu kot grof." Zena me je že prej opozorila, naj grem ta čas, ko bom čakal na vlak, v "movie" — v Telenews — da se ne bom dolgočasil. Ženske so res dobre, ker tako skrbijo za možička!

Ko na postaji vse uredim, se vrnem v osterje mesta in v Telenews. Časa do odhoda vlaka imam še polduro uro. V gledališču vidim napis "Smoking Section." No, sem si mislil, to bo pa ravno zame in takoj je bila smodka v roki. Ampak v sliko — naskok McArthurjevih fantov na Japonce — se nisem preveč pogledal. Vedno sem gledal na uro, da vlaka ne zamudim. Tako sem bil v gledališču, ne da bi se posebno zabaval, ker moje misli so bile na potovanju in mojih opravkih v Chicago.

Delal sem že prej načrte: Takoj prvi in mogoče še drugi dan seja, v ponedeljek in mogoče še v torek grem po kupčijskih potih, kajti v Chicago so mogoče na boljše glede nakupa raznega blaga za trgovino, ker so nas odjemalci v decembru precej izčrpali. Končno se zatopim tudi v napetost slike in ko se zdramim in pogledam na uro, skočim pokonci in si pravim: Jože, glej, da ne zamudiš vlaka. Hitro oblečem suknjo in stečem na cesto, tam pa vidim, da je moja ura nekoliko naprej. Torej je še akrog pol ure časa do odhoda vlaka.

Vrnem se na postajo, pokažem listek postajnemu reditelju, ki me takoj pusti naprej in s ponosom go uberem po stopniščih, češ, mi smo mi! Nič se mi ni bilo treba dremati. Na postaji se je poleg civilistov trlo vojakov, mornarjev, marinov, Wacs itd. Oziral sem se naokrog, toda nikogar nisem spoznal. Mislim sem si, če res sam odhajam na to zborovanje v Chicago. Z Jankom Rogljem sem govoril že par dni prej, toda on je rekel, da gre že 6. jan. zvečer. Pokličem naj kakega drugega člana širše ga odbora in se informiram. Ampak nisem storil in si mislil, čeprav sem "green," bom že kakega tam dobil.

Portir mi pokaže posteljo v spalnem vozu št. 12 in mi dam malo napitnine. Vpraša me, kdaj naj me jutraj pokliče. Vprašam ga, kdaj pridem v Chicago. Ob 9:30. Zlodijs, si mislim, bom že pozen za zborovanje predno pridem s postaje v hotel in se tam umijem. Rečem mu, naj me pokliče ob 6:30. Tako bom imel dovolj časa, da se na vlaku umijem, da bom šel lahko takoj s postaje na Sansovo zborovanje.

Ampak jutraj me portirju ni bilo treba klicati, kajti, dasi sem imel spalni voz in posteljo v "spodnjem štuku," z mojimi spalnecem ni bilo nič. Prvič v mojem življenju sem se vozil v spalnem vozu in lahko si mislim, kako sem se počutil kot "gri-nar." Mislim sem si: Ti, Jože, si res samo za v Clevelandu in za staranje v trgovini. Poskušal sem spati, ampak se ni dalo. Ponočno vstanem, se oblečem, vzamem časopis in grem v sobo za kajenje, da bom tam bral in kadil. Tam dobim nekaj mož z istim namenom. Ob treh jutraj so me pričele skeleti oči, kar pomeni, da so truden. Vrnem se nazaj na posteljo, toda s spalnecem tudi sedaj ni bilo nič. Ko sem malo zadremal, vlak že zopet suni in me prebudi. Tako je bežal spanec od mene, ker takih sunkov nisem vajen. Tako je potekla noč.

Ob dogovorjeni uri pride portir in pravi, naj vstanem, ker se bližam Chicago. Hitro skočim pokonci, pogledam malo po hodniku, če bom videl kakega znanca. Izpod posteljnih zagrinjal se vidijo same ženske noge, na katere si natičejo čevljičke. Ali sem med samimi ženskami? Na vozu je postajalo bolj živahno. Ko zopet pogledam po hodniku, vidim par moških glav. Odpravim se in grem v umivalnico. Ko pridem nazaj, so bile postelje že preurejene v sedeže — le par jih še ni bilo.

Vsedem se na moj sedež in gledam skozi okno v temo. Kmalu pride mimo mrs. Josephine Zakrjašek in se pozdravi. Pove mi, da jih je več in mi prične naštevati imena, vsi v tem vozu. Tako se malo pogovoriva in kmalu pridemo na postajo v Chicago. Šele ko izstopimo, vidim Johna Mervarja, Johna Gornika, Johna Zupana, Zolokarjevo Neško in če se ne motim, tudi Čenika. Uberemo se vsi skupaj ven v živahnem pogovoru in vzamemo taksi. Presenečeni smo bili, ko opazimo precej snega. Ko smo odhajali iz Clevelanda, je bil suh, mrzel dan. (Se nadaljuje.)

J. F. Durn.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Titovi generali

Napisal Theodor Balk

Tri leta trajajoči odpor Titovih partizanov v Jugoslaviji je pred kratkim doživel pohvalo in priznanje s strani strokovnjaka, od katerega je bilo to pač najmanj pričakovati — namreč od diktatorja Francisca Franca.

Stvar je namreč ta, da so najbolj znani Titovi generali dovršili svoje vojaško šolanje v borbi s Frankom na španskih tleh, kjer so si pridobili ono znanje, katerega zdaj uporabljajo v boju z Nemci s tolikim uspehom, da so privezali na Balkan nemško armado, ki šteje morda 200.000 mož ali še več.

Poznanje osebnosti teh poveljnikov jugoslovanske partizanske armade je važno, ker nam daje možnost, da ocenimo duh, ki vlada v tej borbeni sili.

Dobro se spominjam generala Koste Nagja, ki zdaj poveljuje prvemu bosanskemu zboru in ki je povelja častnikom, ki so bili prej njegovi predstojniki. Bil je namreč podčastnik v stari jugoslovanski armadi, toda njegovo vedenje nikakor ni bilo podčastniško. To vam je bil običajni mož z zamašljenim nasmeškom okoli ustnic. Zdal mu je najbrže nekaj več kot trideset let.

Zadnjič sem videl Kosto Nagja v La Garrigu blizu Barcelone leta 1939, v času zmešnjave, ko smo člani internacionalne brigade čakali na odhod iz Španije, in sicer na predlog španske republikanske vlade same. Zadnja slika, ki mi je ostala v spominu nanj, mi kaže Nagja stoječega pokonci na nekem pobočju s cigareto v svojih tenkih ustnicah, dobro počesnega in z uniformo v redu. Poveljeval je na hitro zbrani jugoslovanski brigadi, ki je nosila ime bataljon, a je imela moštvila komaj za dobro stotnjo in nobene strojne puške. Takrat so nas napadali italijanski tanki in nam grozili, da nas odrežejo. Nagj se jim je postavil po robu in je rešil vse skupaj.

Se en Titovih generalov, Peko Dabčević, poveljnik prve divizije, deli z Nagjem čast, da je bil 4-krat ranjen v španski vojni. V vsem drugem pa se močno razlikujeta. Dabčević je nizak in bolj plečat, nekaj let mlajši in tudi bolj spontan in impulziven. Še kot dijak na belgrajski univerzi, na pravni fakulteti, je bil kolovodja dijakov proti napol diktatorski in pronacistični vladi, ki ga je pregnala in policijsko poslala domov v Črno goro. Oba, Dabčević in Nagj sta se vrnila iz španske vojne kot stotnika. Ko smo v februarju 1939 prekoračili francosko mejo, so vrgli Dabčevića v Fort Colliure, ki je bil nekakšno kazensko taborišče, odkoder so ga potem prenesli v koncentracijsko taborišče v Vernet, kjer sem ga zadnjič videl.

Ko je izbruhnila nova svetovna vojna, so Jugoslavlani ponovno brzojavili belgrajski vladi in prosili dovoljenja, da se vrnejo domov, da bi v tej kritični uri mogli nuditi svoji domovini bogastvo svojih izkušenj v moderni vojni. Toda peta kolona je bila na delu v Jugoslaviji in odgovora ni bilo nobenega. Dabčević, Nagj in mnogo drugih je prispelo v Jugoslavijo preko različnih stranpotov po polomu Francije in njihova domovina zdaj razpolaga s temi veterani iz španske vojne.

Pri La Garrigu sem bil tudi zadnjič skupaj s tretjim Titovim generalom, Kočo Popovićem, ki je poveljnik druge divizije osvobodilne armade. Imela sva skupne prijatelje iz krogov pisateljev in njegova jedka ironija nam je ustvarila mnogo veselih trenotkov. Popović je bil poveljnik artilerije brez topov in je stal na straži na potu iz Barcelone v La Garrigo. Ko je prišla nekoč do njega italijanska fašistična ambulanca in ga je vozilec vprašal, kje se nahaja divizijska bolnišnica, se jim je Popović kratkoma ponudil, da jih spremi. Takrat je privezal s seboj dva bolna italijanska častnika in njih spremstvo, ki je bilo zdravo. Tako se je pripetilo, da je naša divizija dobila v svoje roke edino ambulanco.

Koča Popović ima zdaj približno 30 let in je sin visoko spoštovane belgrajske rodbine.

Študiral je v Parizu ter se je v svoji prvi mladosti dotaknil tudi idealizma, a se je pozneje zopet spustil nazaj na zemljo realnosti. Politično se je obrnil na levo in je veljal za enega najbolj duhovitih in jedkih esejistov v srbski literaturi.

Taki so torej trije Titovi generali. Sedem od ostalih osem je bivših aktivnih častnikov stare jugoslovanske armade — štirje so bili polkovniki, dva podpolkovnika in en major — ONA.

Jugoslovanski begunci v Egiptu

Kairo, 20. jan (ONA). — V malem šatorišču se nahaja zdaj na pešeni obali zadaj za El Alameinom eden primerov jugoslovanske tragedije.

Tam živi približno 200 žena in otrok ter par starcev ali invalidov — skoro vse, kar je še ostalo od prebivalstva tihe in mirne dalmatinske ribiške vasi blizu Šibenika po imenu Drvenik. To je zdaj njihovo začasnno taborišče po prisilnem begu iz njihove domače vasi.

Kar pripovedujejo ti priprosti, toda politično zelo zavedni ljudje, je — akoravno so le ribiči — vendar povest vse njihove domovine, ki razodeva silovite spore in strahotno trpljenje pod krutim jarmom sovražnika. Povedal je vse to častnikskim poročevalcem Peter Ivičević, občinski predsednik. Stjari občinski svetniki so mu pomagali in od časa do časa dodali svoje opombe in spomine.

Ivičević ima 38 let in je visok, temnopolt Dalmatinec, ki govori počasi. S ponosom nosi na glavi svojo partizansko čepico in na njej peterokrako zvezdo.

Do aprila 1941 je bil Drvenik mirna in tiha vas, kjer se je vsakdo brigal le za svoje male vsakdanje skrbi. Ko je vojna udarila na Jugoslavijo, so odšli vsi za vojaško službo sposobni moški v armado.

Po razsulu so se zopet vrnili in zopet začeli svoje staro življenje, dokler niso prišli Italijani in z njimi ustaši Pavelića, ki so pozneje začeli klati Srbe. In življenje je postalo podobno težki smrti.

Moški so pobegnili iz vasi in se pridružili partizanom. Žene in otroci so se skrili v pečinah Brokove gore, ki tam strmo pa-

Slovenska Narodna Podporna Jdnota

2857-59 So. Lawndale Ave.

Chicago 23, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor

VINCENT ČAIKAR, gl. predsednik 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
ANTON TROJAN, gl. pomožni tajnik 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd. 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MICHAEL VRIHOVNIK, direkt. mlad. oddel. 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Podpredsedstva

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik 3587 W. 60th St., Cleveland 2, Ohio

Distriktni podpredsedniki

JOS. CULJAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7925 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 3079 Randall St., St. Louis 7, Mo.
URSULA AMBROZIC, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šesto okrožje 823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik 253 E. 181st St., Cleveland 16, Ohio
VINCENT ČAIKAR 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
F. A. VIDER 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MIRKO G. KUHEL 2857 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH 1937 So. Trumbull Ave., Chicago 23, Ill.
RUDOLPH LISCH 700 E. 20th St., Euclid 17, O.

Poradni odbor

ANTON ŠKULAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas.
FRANK VRATARIČ 312 Turner St., Laserna, Pa.
FRANK BARRIC 19011 Muskoka Ave., Cleveland 18, Ohio
ANDREW VIDRICH 708 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 772 E. 18th Street, Cleveland 19, Ohio

Mladinski odbor

FRANK ZAJT, predsednik 3301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.
MILAN MEDVEŠEK 18013 Upton Ave., Cleveland 16, Ohio
ANDREW GRUM 11182 Snowden, Detroit 21, Mich.
JOHN OLIP 231 So. Prospect Ave., Cleveland 18, Ill.
FRED MALOGAI 25 Westcote Ave., Peru, Ill.

Glavni skrbniki

DR. JOHN J. ZAVERTNIK 2219 So. Ridgeway, Chicago 23, Ill.

da v morje. Kadarkoli je so-vražnik gospodaril na njihovi zemlji, so pobegnili in se vrnili šele, kadar so prišli nazaj partizani in prevzeli oblast. Partizanska komanda je organizirala primeren sistem svaril, da jim je o pravem času svetovala, naj odidejo. Drugače ni šlo, kajti Nemci so uvedli zverinsko metodo krutega mučenja in uničevanja. Zapalili so hiše, pobrali njihove ribiške ladje, pobrali mreže in začeli tudi jemati za talece celo žene in otroke.

Težko je verjeti, da je mogoče, da bi vzel vojak — tudi ako je nacist — v roke triletnega otroka in mu odsekal obe roki. In vendar se v tej vasi nahaja malo dekletce, kateremu manjkajo roke izpod lakta; težko je dvomiti o resničnosti izjav teh poštenih in odkritosrčnih ribičev, da je nemški vojak zagrešil ta zverinski zločin.

Vsi ti ljudje so mnogo razmišljali o svoji bodočnosti in o bodočnosti svoje domovine. Povedo vam, da žele edino le živeti v svobodni in

Izgube ameriške oborožene sile razkrite

Washington, D. C., 27. jan.

Ameriške izgube od začetka vojne znašajo 142.289 po poročilu, ki ga je pravkar objavil urad za vojne informacije. To bazira na podatkih vojnega in mornaričnega departamenta. Ameriške izgube so znašale od začetka vojne do 22. januarja 32.682 ubitih, 47.123 ranjenih, 32.099 pogrešanih in 29.805 ujetih vojakov.

Vojnega časa modrost je, da pazite na vaš električni likalnik!

PUBLIC SERVICE COMPANY OF NORTHERN ILLINOIS

Tovarne vojnih del potrebujejo elektriko — rabite jo pametno!

NO KIDDING.—ARE YOU REALLY DOING THE BEST YOU CAN, TOO?

GUSARJI

(Les Filibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J-o

(Se nadaljuje.)

Plemeniti gospod de Cussi Tarin se je spoznal celo tako daleč, da je nekaterim francoskim korzarjem vrnil korzarska pisma, ki jim jih je bil svoječasi odvzel. Kakor pokojni gospod de Ogeron, je bil tudi on mož na pravem mestu in zelo naklonjen hrabrim junakom. Rekel je pa, da na ta način raje vzame manjše zlo namesto večjega, kajti če jim korzarskih pismen ne vrne, bodo trdoglavi kapitani vkljub temu ropali, in to v brk vsem zabranam. Če jih pa ne more pregovoriti, da bi ne delali več tega, kar je vsebina njihovega življenja, naj delajo raje vse to kot korzarji, ne pa kot pirati. Na ta način ohranjujem njegovega Velikanstvu vsaj verne podanike, ki jih bo prav dobro uporabil, ko pride dan, ko bodo kraljevi sovražniki zopet krivi, da zleti njegov meč iz nožnice.

Od aprila 1679 do maja 1682 je jadrar Tomaž po raznih morjih po stari navadi, praznil je vse ladje, ki so mu prišle na pot, ne da bi se bil mnogo brigal, kakšne vrste so in pod katero zastavo se vozijo. Na ta način je zaplenil dvajset španskih ladij, osem holandskih, tri portugalske, dve iztočnoindijski, eno dansko, pet od drugih narodnosti in tri, ki se niso priznavale nobeni. Vseh teh ladij je bilo dvainštirideset; Tomaž je pravil, da so sovražne, in vrhu tega treba pristeti še štiri vprav prijateljske, s katerimi se je spopadel Tomaž iz izvestnih razlogov. To so bile tri angleške ladje in ena francoska. Vse skupaj je vrglo prav znaten plen, ki ga je Tomaž prodal z lepim dobičkom, deloma na Tortugi sami, deloma na Jamaiki, San Domingu in na Sv. Krištofu. Juana je smela obdržati kot svoj delež toliko biserov in zlata, kolikor si je mogla natovoriti, in se je tega dovoljenja tudi v polni meri posluževala, tako da je kmalu imela nakitja, skoraj kakor sama Črna gospa iz Macarene, h kateri je še vedno vroče molila.

Kajti Juana, še vedno ljubljena z nezmanjšano strastjo, nadaljuje še vedno svoje dosedanje ponosno in leno življenje na "Lepi podlasi", svoji drugi domovini, kjer je ona v resnici vladarica in gospodarica, Tomaž pa v najboljšem slučaju le njen kapitan ali celo le njen poročnik.

Dvajset let ji je sedaj, naši Juani. Za Andaluzije je to ista starost, kakor petindvajseto ali trideseto leto za Francozinje, kajti v južnih deželah vroče sonce prej izzori vsako bitje, ko pri nas. Ta starost je najlepše razvila vse razkošje njenega telesa in lica, krasote, kakor je sicer Tomaž še nikjer in nikoli ni videl. V času tega zadnjega in ponovljenega korzarskega pohoda je Juana brez pretiravanja v očeh vseh, ki so jo videli, vzbudila tako občudovanje, tako je sijala in vabila v svoji razcveteli lepoti, da ji je povsod sledil val strasti, ki je postal vedno gorečnejši in vedno živahniji. Le strahotno ime Tomaževo, poznano po vsej Ameriki, je moglo braniti tem strasten in željan, da niso postale preveč vsiljive.

On sam pa, Tomaž Jagnje... naj je bil še tako grozen zmagalet in vedno strašnejši junak, čim bolj je raslo število njegovih uspehov, je vedno ostal v suženjskih sponah svoje gospodarice in v vsakim dnem je telesno in duševno vedno bolj lezel pod njeno igro. Pri tem ni odločevala lepota, dasi je bila brez pogreške. Močnejši in hujši je bil vzrok. Juana sedaj ni več dekle, marveč ženska, kakor je bila naša pramati Eva, ko jo je kača vzgojila. Ljubila je sedaj bolj vroče in bolj strastno in je s tisoči tajnih in sladkostrastnih prijemov znala utrjevati svojo despotsko vladno, ki jo je ute-

meljila nad obvladanim Tomažem in ki jo izvršuje od dne do dne brezobzirneje...

V resnici torej poveljuje ona na "Lepi podlasi", ona sama odloča ali naj se zgodi to ali ono, ali naj se prične lov na ono na jugu pojavljajoče se sidro ali pa na ono na severu, in je še-le takrat oddala vodstvo zadeve iz svojih rok, ko je pričela bitka, to je v hipu, ko je bilo treba nabasati topove. Ludvik Guenole se je le izteška privadil tem novim razmeram in se je samo bal, da bo hotela nekega lepega dne poveljevati tudi sredi bitke.

Ta bojazen namreč ni bila tako neumeljena. Juana ni bila ena onih strahopetnih žensk, ki padejo pri pištolinem strelu v nezavest. Nasprotno, ta čudna ženska se počuti najbolje sredi toče krogelj. Vsak jo je lahko gledal v bitki, kako se mirno spreha po zadnjem ladijskem kastelu, in kako odprtih nozdrvi vsrkava smrad strelnega prahu.

Razven k takšnim sprehodom ni Juana često zapuščala svoje kabine, kjer se je najraje bavila z lenarjenjem in pa s kifenjem in dičenjem... ali pa s sladko ljubeznostjo. Oba zaljubljenca sta se sedaj brez uzde udajala svojim strastem, se brez prestanka uživala do onemoglosti ter brez usmiljenja bičala v vedno novem naponu vsih sil svoje mesa in kri, v izbruhih, ki so sličili prej sovražnostim ko ljubezni. Moštvo posadke je često opazalo, da se njihovemu kapitanu zjutraj klecne, kadar stopa po lestvah, in često se je ves bled naslonil na stražnikov sedež ter tam obležal. Mulatska sužnja pa se je često smehljala pri pogledu na široke črne obrbice, ki obdajajo še mokre oči njene gospodarice...

Tri leta jadra tako "Lepa podlasi" po ameriških vodah in nosi s seboj ta čudoviti par zaljubljenecv skozi tisoč prigrad in tisoč slučajev. Onadva pa se v bistvu ne brigata za nič drugega ko sama zase. In fregata niso poleg njiju tudi resnega in zvestega Guenoleja, ki izgleda kakor svetnik, ki se je slučajno izgubil v peklo. In vrhu tega je na ladji nekaj stotin dobrih maloneških dečkov, ki so bili izprva svobodni korzarji in svobodni kraljevi podaniki, danes pa so pravi Filibustejci in so globlje pod njimi, odkar so prestali toliko bitk proti skoraj vsem zastavam na svetu. In vrhu tega se oni vedno bolj pomešavajo s tujci. Bitke so napravile med njimi marsikatero široko vrzel. Namesto mrtvecev pa prihajajo na ladjo novi tovariši, pravi Filibustejci, od raznih krajev, kajti na angleških, holandskih, celo na španskih so njegovi novi tovariši in morinarji.

Ko so potekla ta tri leta, ne da bi se bilo v njih zgodilo kaj posebnega, izvenšila Tomaževo in druge korzarjeve uspehe, se je vendar pripetilo leta 1682 nekaj, kar je izprva izgledalo malenkostno in brezpomembno, kar je pa vendar vodilo v najhujše zapletljaje.

V tistem času je Tomaž sklenil z več filibustejskimi kapitani pravnoveljavno korzarsko pogodbo, ki je temeljila na načrtu, da bodo vsi skupaj napadli mestu Puerto Bello in je v naskoku zavzeli. Hoteli so s tem činom posnemati angleškega pustolovca Morgana, ki je pred dvajsetimi ali petnajstimi leti zavzel isto mesto in je do dobrega oplenil, in to pred nosom ponosnega namestnika na Panami, gospoda Juana Pereza de Guzmána. Tako lep vrgled je vreden, da ga posnema, in takšen čin gotovo prinese mnogo slave in še več blaga. Saj je Puerto Bello glavna luka Atlantskega oceana za vsa ameriška kraljestva, ki leže na južno stran in odročno od Evrope ob morju, ki se imenuje Tihl ocean.

(Dalje prihodnjik.)

Sirene tulijo...

A. Roimanc

II

Tedaj zatuli sirena, da jim gre njen glas skozi kri in mozeg, da jim polni dušo kot krik tisočerihi, od sile umirajočih. Zdi se jim, kakor bi bili v tem glasu potopljeni vsi klci njihovih otrok, ko zaman stegujejo roke po kruhu, zaman odpirajo usta, zdi se jim, da slišijo v tem tulenju vse svoje kletve, izgovorjene in še neizgovorjene, ves svoj obup in svojo jezo nad življenjem prekletim.

Uuuuu... tuli sirena... življenje ali smrt...

Uuuuu... kruha... oče kruha...

Uuuuu... kruha nam vsem.

In plane Mrlakov iz strojnice, za njim pa strojnik in kurjač.

"Strajk..." gre od ust do ust.

Sirena pa tuli, da reže njen glas vsemirje na dvoje, sega v nebo, pada skozi zaprta okna v hiše, napolni ves trg. Ljudje strahoma vprašujejo, kje je izbruhnil požar, nadložen cerkveni hiti v stolp k zvonom in že tolece plat zvona in kmetje za-

puščajo svoje delo in drve naskup, toda nihče ne ve, kje gori. Nihče ne vidi požara, ki je izbruhnil v ljudeh...

Prvi delavci zapuste delo, še se vprašujoče ozirajo okrog, a že jim slede drugi in prvi se vsujejo skozi vrata v svetel dan.

Uuuuu... tuli sirena kar naprej, sleherni prostor je že napolnil njen glas, prodril je v pisarno, da je ravnatelj začuden dvignil glavo izza knjig.

VICTORY VERSES

WALKER'S SHIRT AT GUNPOIN, SO WHEN YOU GO SHOOTING, BE SURE YOU DON'T GET SHOT DOWN IN THE MIDDLE OF THE GUNSHOTS!

"To je požar," se križajo ljudje in cerkvenik bije po zvonu, da mu lije pot z obraza, a ne preneha, kajti še vedno sliši skozi odprte line oni grozni glas: uuuuu... Ljudje se križajo, toda nihče ne ve, kam bi se obrnil, kje je požar.

In sirena tuli kar naprej, ako-zi črna vrata pa se vsipljejo ljudje, žive mašine...

"Bajtarji..."

Od ust do ust gre to ime. Kaj bodo napravili ti, ali bodo delali naprej?

Od ust do ust.

Sirena tuli, kakor bi se podiral svet. Njen glas sega v srca vseh:

"Kruha..."

Tudi bajtarji se vsujejo skozi temna vrata na dvorišče in vsi se začeno do ravnateljeve pisarne. To niso več telesa ljudi, to je samo živo telo, z eno samo mislijo. In množica se vali ko deroča voda, ko razbesnel hudournik preko dvorišča. Nad glavami pa drvi v vsemirje grozen glas sirene, da jim srca btajo, da jim misel kolne in grozi.

Kruha... tuli sirena.

"Kruha," se izvije iz ust vseh.

THE JEEP HAS LANDED—SITUATION WELL IN HAND

STRUGGLING COAST GUARDSMEN and marines give the old heave-ho to a jeep just after it had been unloaded through the gaping bow of an LST boat drawn up to the beach at Cape Gloucester, New Britain. In the background are other craft from which vehicles are being beached. Coast Guard photo.

"Kje je ravnatelj?"

Ze so pred pisarno.

Sirena tudi in grozi, zato vderajo vrata, ki so bila zaklenjena.

"Kje je ravnatelj?"

Ni ga, ubežal je skozi zadnja vrata.

"Kruha..."

In masa se vali, kakor se vali razbeljena lava po zemlji...

Sirena tuli...

III

Sirena utihne. Lava ljudi se razlije na vse strani.

Razburjeni so, ko se pomikajo v gruclah domov. Lica jim žare, žila bije podvojeno in v očeh jim gori čuden ogenj.

Vsak hiti na svojo stran.

Toneta žene k nevesti, njej mora povedati najprej, da jo reši skrb, kako si preskrbita najpotrebnejše. Zdaj bo ta skrb nepotrebna, saj bo po končanem strajku dovolj zaslužil v tovarni in bosta lahko kupila vsega.

Živela bosta lepo in Francki ne bo treba hoditi na dnino. Kdo bi ne bil vesel ob takih mislih, kako ne bi hitel Tone k nevesti.

Nič več skrbi in gladi, nič več lačnih oči.

Kdo ne bi bil vesel, kdo ne bi hitel, kamor ga žene najbolj.

Kovač in Žagar gresta vstric, soseda sta, zato gresta skupno domov. Navadno so jima bile noge počasne in lene, kajti deset lačnih ust čaka Žagarja doma, a Kovaču umira žena. Danes hitita, da komaj dohajata drug drugega. Kako bi ne, saj bo deci kupil kruha, ženi morda zdravila—ko bo končan strajk.

Tudi Poljanec ter Šklepec gresta vstric in obema se mudi, kajti veliko dela imata na polju in prav jima je prišel ta strajk. In potem, ko bodo več zaslužili, bo Poljanec odkupil laz, a Šklepec popravil svoj hlev.

Tako hitijo vsi, veseli in polni upanja.

Sonce razliva svoj svet kakor še nikoli.

Žagar in Kovač prideta najprej domov, ker imata blizu tovarne svoj dom.

"Kako, da si danes že prišel, ko je ura komaj pol dvanajstih proč?"

Vsa v skrbeh ga gleda žena.

"Ustavili smo delo, strajkamo."

"Ah, zato je tako tulilo v fabrike, da smo se vsi križali."

"Kaj bo sedaj, kako bomo živeli?"

"Ha, ha, kako bomo živeli..."

Poglej te moje roke, ali niso zdrave in močne in ali niso trde kot kamen? Zakaj so trde, da mi lahko spustiš nož na odprto dlan? Hudiča, stroj je napravil iz mojih rok kamen, saj se pripogibam ob njem ves dan. In vendar sva lačna ti in jaz in vseh deset. Zakaj, a zakaj? Pomolčal je, kakor bi se bal izgovoriti. Nato je mahnil z roko in rekel: "Boljše bo..."

Tedaj prihihi Jožek in za njim še drugih devet.

"Mati, ali je že kuhan krompir? Tako sem lačen."

"Malo še počakajte, ne bodite tako nečakani."

"Daj mi en krompir, mati, vsaj enega mi daj."

"Saj še ni kuhan; v košu vzemi olupke in jih speči, če si res tako lačen."

"Saj smo jih že vse spekli in jih ni nič več."

Mati mu da iz lonca še nekuhan kos krompirja in že se gnete okrog nje še drugih devet.

"Se meni enega, še meni..."

Poželjivo upirajo poglede v dvigajočo se soparo nad velikim loncem, v katerem so zbrane vse njihove želje. Da bi imeli ta veliki lonec, iz katerega se kadi tako zapeljivo... da bi ga meli...

"Če boste sedaj vse pojedli, kaj bo pa ostalo za kosilo?"

In mati da vsakemu po en krompir. Primejo kar z roko, da jih zapeče v dlan in ga prekladajo iz roke v roko, pihajoč v njega. A že zasade zdrave zobe v napoln kuhan krompir in že ga pogoltnejo celega ter vročega.

Zopet so praznih rok in lačne oči zopet strme v veliki lonec in v Tinčeta, ki ima še vedno svoj kos. Nevoščljivo se ozirajo vanj in žal jim je, ker so pogoltnili krompir tako hitro.

'GO LEFT ONE BLOCK, THEN TURN...'

PVT. ROBERT FRISSE of Detroit turned right instead of left in an Italian town and found himself lost. Trying to set him right is Pvt. Charles Mischo of the Bronx, N. Y. An M. P. leaning out of the truck, an aid to lost travelers, waits for things to get really complicated before he takes over in his official capacity.

"Zakaj...?"

"Jaz ga ne bi, jaz že ne, pa če bi bil še tako lačen."

Začuden ga gleda Tonček, ko začuden, da je pozabil celo na krompir. Ne ve kaj bi, tako čudno je prekinil njegove misli.

Molči in oči ima široko odprte. Počasi pa se zopet zagleda v kadečo se soparo in spet vprša tiho in zamišljeno.

"Zakaj pri nas nimamo kruha?"

"Tudi pri nas ga bomo imeli, če čez nekaj dni ga bomo imeli. Vsi ga boste jedli, kolikor boste hoteli."

Tako ga potolaži oče in v glas se pozna, da sam verjame svojim besedam. Tonček pa spravi je naprej:

"Belega?"

"Belega."

"Veš, meni je vseeno, ali belega ali črnega, samo, da bi ga bilo dosti, dosti..."

In z rokami pokaže, koliko ga želi.

(Dalje prihodnjik.)

Razni mali oglasi

HIŠNIKI—Stalno delo v velikih uradnih poslopih. Dnevno ali nočno delo. Visoka plača. Ob nedeljah in praznikih se ne dela.

FEDERAL RESERVE BANK

164 West Jackson Blvd.

POTREBUJEMO POMOČNIKA pri strojih: ALONZI FURNITURE CO.

1832 Hubbard St.

HIŠNICE—Stalno delo v velikih uradnih poslopih. Nič ribanja. Visoka plača. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Počitnice in bančni prazniki plačani.

FEDERAL RESERVE BANK

164 West Jackson Blvd.

3 USLUŽBENCE "HOUSEMAN PORTER"—Splošno čiščenje

od 8. do 5.—\$30.00 tedensko. Stalno delo.

188 W. Randolph St., 22nd Floor

10 A. M.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA STANE SEDAJ \$2.50

→ Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani ←

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čim bolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 18th Street

New York 11, N. Y.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri anketah \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predvsem za člane SNP. List Prosveta je vala lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNP, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zaruč. drave in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto. List, ki je vala lastnina.

PROSVETA, SNP.

2637 So. Lawrence Ave.

Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$

Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družine št. _____

3. _____ Čl. družine št. _____

4. _____ Čl. družine št. _____

5. _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Drava _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐